

Protocol da la radunanza cumünala dal cumün da Val Müstair

2. radunanza cumünala 2024, dals 29.05.2024, ad uras 20.00, sala da gimnastica a Sta. Maria

Preschaint:

Presidenta: - Gabriella Binkert Becchetti

Suprastants: - Ivo Lamprecht
- Rinaldo Lechthaler
- Thomas Schadeegg
- Chasper Stuppan
- Stephanie Ulayayi

Votants: - 52 (total personas cun dret da vuschar: 1'145 = partecipaziun da 4.54 %)

Giasts: - 5 giasts sainza dret da vuschar

S-chüsà: - Daniel Pitsch, vicepresidente (amalà), Arno Lamprecht, Karin Casty, Gilbert
Ruinatscha e Fadri Cazin

Actuar: - Not Manatschal, manader d'administraziun

1. Salüd / glista da tractandas

Presidenta Gabriella Binkert Becchetti driva la radunanza e spordscha il salüd a las 52 votantas e votants e'ls 5 giasts chi s'han radunats illa sala da gimnastica a Sta. Maria per la seguonda radunanza cumünala dal 2024. In special als referents pel affar nr. 9, Marit Richter e Benno Zarn.

La glista da tractandas vain preschantada da la presidenta e vain acconsentida cun unanimità, illa fuorma affischada e protramissa in mincha chasada. A la dumonda per trattar la tractanda nr. 9, revitalisaziun dal Rom, davo l'approvaziun dal protocol vain aderi. Quai our dal motiv cha'ls referents Marit Richter e Benno Zarn ston quista saira amo far il viadi sur il pass. Per la redacziun dal protocol vain la tractanda però registrada sco stat banni, suot la tractanda nr. 9.

2. Tscherna dals scrutinadurs

Sco scrutinadurs vegnan propuonüts ed elets Ivan Tschenett e Fabian Tschenett.

3. Approvaziun dal protocol da la radunanza cumünala dals 02.02.2024

Tenor l'art. 29 da la constituziun cumünala sto il protocol da l'ultima radunanza, in quist cas quel dals 02.02.2024, gnir expost per l'invista dals votants almain ün mais davo la radunanza, d'ürant 30 dis, in chasa cumünala. L'exposiziun d'eira publichada illas tablas d'affischa da las singulas fracziuns. Recuors nu sun entrats, uschè cha'l protocol vala sco acceptà. La presidenta ingrazcha al chanzlist per la buna redacziun dal protocol.

4 9 FINANZAS ED IMPOSTAS

Approvaziun dal rendaquint dal cumün da Val Müstair pel on 2023

La presidenta da ün'introducziun generala, chi po gnir resümada seguaintamaing:

Il rendaint dal cumün da l'on 2023 es il penultim da quista suprastanza cun 7 personas e l'ultim on da nossa legislatura. Il rendaint positiv es il resultat da plüssas fadias, precauziun, furtüna, entradas na previsas, expensas bain ponderadas ed üna disciplina da budget. I fa ün grond plaschair da vezzer ün total chi es sün quasi tuot las spartas fich positiv. Per üna suprastanza es ün rendaint – sco cha Not constatada adüna - l'attestat da la suprastanza e dals operativs, sco chi d'eira üna jada a scoula. Nus vain provà – eir l'on passà – d'armonisar ed egualisar nossas structuradas ed impustüt da lavurar ferm per nos progets pel futur da nos cumün.

Bain cler chi douvra per avoir entradas bunas gestiuns d'affars, üna mansteranza fich solida, ün hotellaria e gastronomia chi lavura bain, industria chi ha üna tscherta grondezza, frontaliers chi güdan pro da pudair far tuot la lavur, pensiunats chi giodan la pensiun, glieud chi fabrich oura la chasa o ün tablà ed impustüt per nos futur: giuvens e giuvnas chi tuornan, chi surpiglian affars e chi piglian seis dachasa a quia, in Val Müstair.

La lista füss amo fich vasta – eu vules in globo ingrazchar a tuots per quist grondius resultat. Nus vain surtut üna lezcha: partir aint e gestir bain ils mez da las finanzas publicas. Quai es stat pussibel be grazia ad üna suprastanza ed üna collavuraziun fich stretta cun noss operativs, chi han sport man per pudair lavurar efficiaint, cun ün bun san inclet ed avoir la gronda vögli da muossar ün grond ingaschamaint per ils prossems ons. Minchün es important in quista rouda dal cumün. Nus ans eschan però eir consciants cha nus dovrain d'ürant ils prossems ons tuot nossas chaschas da spargn. Nossa strategia es da realisar noss progets chi portan la Val inavant ed eir da na far massa blers debits per las prosmas generaziun, chi sarà lura confruntada cun tuots las sfidas d'ün cumün da muntogna.

Da cour ingrazchain nus a tuot ils donaturs chi han sustgnü noss progets, sco il padrinadi Svizzer per cumüns da muntogna, il cumün da Thalwil, da Stäfa ed Opfikon ma eir a l'uffizi da cumüns chi'ns ha sustgnü cun fich buns inputs e savair.

In seguit preschainta il manader da finanzas Jan Ruinatscha il rendaint chi muossa il seguaint resultat:

Quint da success

Entradas	fr. 12'118'419.64
Sortidas	<u>fr. 12'153'136.09</u>
Resultat da manaschi	fr. - 34'716.45
Resultat da finanziaziun	<u>fr. 640'672.62</u>

Resultat operativ fr. **605'956.17**

Quint d'investiziun

Entradas	fr. 842'442.00
Sortidas	<u>fr. 1'992'468.66</u>
Investiziuns nettas	fr. 1'150'026.66

Aigna finanziaziun fr. **1'162'988.04**

Avanz da finanziaziun fr. **12'961.38**

Il büro da revisiun Gredig und Partner AG da Cuaira / Tusan ha fat la revisiun e conferma a man da la radunanza cumünala cha'l rendaint preschantà po, resalv eventualas remarchas da la cumischiun sindicatoria, gnir acconsenti.

Isidor Sepp, president da la cumischiun sindicatoria, rapporta cuort sur da lur lavur ch'els han fat d'ürant l'on scuors e l'aboccamaint ch'els han gnü cul revisur extern, cun Curdin Mayer dal büro Gredig und Partner AG da Cuaira. Sün quista basa propuonan els a la radunanza d'acceptar il rendaint preschantà e da dar dis-charg a la suprastanza, cun ün ingrazchamaint per la lavur prestada dal gremi strategic ed operativ.

Decisiun:

Sainza far adöver da la discussiun accepta la radunanza il rendaint preschantà cun 52 vuschs, voul dir cun unanimità.

La presidenta ingrazcha per quist votum da la fiduzcha. Ella ingrazcha a sia collega ed a seis collegas da la suprastanza, sco eir a tuot ils impiegats dal cumün pel grond ingaschamaint e per la buna collavuraziun. A la cumischiun sindicatoria, a la magistraglia sco eir a tuot las cumischiuns ingrazcha la presidenta per la buna collavuraziun. Plü inavant exprima ella il grazcha fich eir a tuot la populaziun da la Val Müstair per la fiduzcha e l'incletta demuossada invers nossa lavur.

5 4.00 OSPIDALS

Approvaziun dal rendaquint dal center da sandà Val Müstair pel on 2023

La presidenta cumünala da l'introducziun chi vain surtutta pel protocol cul seguaint cuntgnü:

Ils rendaquints dal sector da la sandà d'eiran in general in Svizra, ma eir i'l Chantun Grischun, main allegraivels. Grondas perditas causadas da las discrepanza tanter prestaziuns e'ls contrats cun las chaschas d'amalats, ma eir pervi dal güstifichà augmoint da las pajas dal personal. I nu basta be da splattar ils mans cura cha tuots sun preoccupats da pandemias - na, i füss uossa ura e temp da vulair müdar tschertas reglas, e forsa diminuir las pajas dals gronds CEO's da las amo plü grondas dittas da la chascha d'amalats in Svizra, per pudair egualisar las incumbenzas dals ospidals in general. Nus eschan per furtüna fich cuntaints da nossa sporta fich importanta in Val e cha nus eschan restats pitschens, ma cun üna buna harmonia tanter cuosts, claints e personal. La müdada illa chasa d'administraziun dal PEM ha demuossà cha tanter il center da sandà e las instituziuns cumünalas regna üna buna ed efficianta collavuraziun

In seguit preschainta Judith Fasser, administratura dal center da sandà, il rendaquint da la gestiun 2023. Detagls sur dal manaschi sun francats aint il rapport da gestiun, chi d'eira publichà cun la documainta dal invid per la radunanza cumünala. L'administratura da ün'infuormaziun generala sur dal manaschi, sün basa da las cifras da prestaziun (Leistungskennzahlen). Il guadong importa, davo avair fat las contagiis prescrittas our dal chapital d'organisaziun, **fr. 56'487.34** (2022 = - fr. 95'365.16). Pro posiziuns specialas, chi divergeschan cun l'on passà e'l preventiv, da Judith Fasser infuormaziuns da detagl.

Mirek Odehnal, commember da la cumischiun sindicatoria, conferma ch'el es nouv in quist gremi, es però gnü instrui fich bain illa materia dal manader da las finanzas dal center da sandà, Heinz Hofstetter. Implü ha el gnü ün aboccamaint cun Ramun Grond dal büro fiduziari Bezzola + Partner AG da Zernez, chi ha fat la revisiun. Sün basa da sias constataziuns e'l rapport dal büro Bezzola + Partner AG po el propuoner d'acceptar il quint preschantà cun ün ingrazchamaint a la cumischiun ed als impiegats operativs per lur ingaschamaint.

Decisiun:

Da la pussibilità da far dumondas nu vain fat adöver. Cun 51 vuschs da schi pro ün'abstenziun vain il rendaquint dal center da sandà Val Müstair pel on 2023 acceptà.

La presidenta ingrazcha in nom da la suprastanza a la manadra Judith Fasser ed a tuot il personal dal center da sandà per la lavur prestada, cun üna grond'importanza pel bainstar da nossa populaziun sco eir da noss giasts. Ün grond grazia fich exprima ella eir a la cumischiun, suot il presidi da Chasper Stuppan, ed a la direcziun dal center da sandà.

6 8.60 PRODUCZIUN D'ENERGIA

Approvaziun dal rendaquint dal PEM pel on 2023

In seis pled introductiv manzuna la presidenta l'importanza dal PEM cun tuot seis progets chi stan davant porta e chi portan a nus tuots sgürtà e svilup.

L'administratur dal PEM, Enrico Tschenett, preschainta il rendaquint 2023. Cun differentas folias vegnan preschantadas cifras, graficas e commentars pro las gruppas dal quint da gestiun e dal bilantsch e congualà cul quint da l'on passà. Pro entradas da fr. 5'679'432.00.00 e sortidas da fr. 5'621'513.00.00 resulta ün avanz da fr. 57'919.00. Enrico manzuna cha'l rendaquint muossa ün resultat fich allegraivel. Portà pro a quel ha impustüt il bun on idrologic e buns predschs sül marchà da l'energia. Üna gronda chargia finanziaria pel PEM sun seguond il manader da gestiun

eir quist on ils cuosts chi sun da sbuorsar a l'EKW per lingia chi maina la forza sur il Pass dal Fuorn. Allegraivel es però chi's constata quia ün chal in congual culs ons precedaints.

Il president da la cumischiun sindicatoria, Isidor Sepp, conferma ch'el ha pudü repassar ils protocols e pudü tour part a sezzüdas da la cumischiun. Implü ha el gnü ün aboccamaint cun Lucian Oswald da la DIALA Treuhand AG, chi ha il mandat da revisiun. Sün quista basa propuona el a la radunanza d'acceptar il rendaint preschantà cun ün grazcha fich a la cumischiun ed als impiegats operativs per lur ingaschamaint.

Discussiun / decisiun:

Da la pussibilità da far dumondas in connex cul rendaint nu vain fat adöver. Peter Fluor renda in quist'andada però attent cha la igluminaziun publica da las vias a Fuldera sto gnir lovada aint plü bain, voul dir ch'ella es funcziun be cur chi fa dabsögn. Enrico Tschenett conferma cha'l PEM s'intermetta.

Cun 50 vuschs da schi, ingünas cuntravuschs o abstenziuns, vain il rendaint preschantà acceptà.

La presidenta ingrazcha a la cumischiun, suot la guida dal anteriur president Gottfried Hohenegger (fin settember 2023) e'l successur Arno Lamprecht, plü ad Enrico cun seis team per la buna lavur a bönn da nos provedimaint d'energia.

7 8.40 BIOSFERA - ORGANISAZIUN

Approvaziun dal rendaint e'l rapport da la Biosfera Val Müstair pel on 2023

In seis plets introductivs manzuna la presidenta cha la Biosfera es vi dal conclüder ils progets fin dal 2024 e chi's spetta uossa cun brama sün la resposta positiva da Berna, regard l'acconsentimaint da la perioda da program dal 2025 – 2028, per pudair cuntinuar cun schlantsch ils progets chi sun fich interessants e chi portan früts e plüvalur per la Val Müstair.

David Spinnler, manader da gestiun da la Biosfera Val Müstair, preschainta il rendaint. El conferma cha'l rapport annual 2023 dal Parc da natüra Biosfera Val Müstair, insembel cul rendaint dal 2023, d'eira publichà sün la pagina d'internet dal cumün. Pro entradas da fr. 1'855'802.85 e sortidas da fr. 2'074'618.75 resulta ün deficit da fr. 218'815.90. Implü vegn infuormà sur dals imports chi sun gnüts investits e las lavurs chi sun gnüdas fattas illas spartas:

- Natüra e cuntrada
- Economia e turissem
- Società
- Comunicaziun e management
- Perscrutaziun / ulteriurs progets

Enrico Zangerle da la cumischiun sindicatoria conferma ch'el ha gnü ün aboccamaint cul manader da gestiun da la Biosfera, la secretaria e respunsabla per la contabilità Karin Merz e Curdin Mayer dal büro Gredig & Partner AG da Cuaira chi ha fat la revisiun. Enrico ha pudü constatar sün basa da quist inscunter cha la materia es complexa, e chi'd es gnü prestà buna lavur. Sün quista basa propuona el d'acceptar il rendaint preschantà ed ingrazcha a la cumischiun ed als impiegats per lur ingaschamaint.

Decisiun:

Da la pussibilità da far dumondas nu vain fat adöver. Cun 50 vuschs da schi, pro ün'abstenziun ed ün na vain il rendaint e'l rapport pel on 2023 acceptà.

Eir a la Biosfera cul manader David Spinnler e tuot sias collavuraturas e collavuratur, plü a la cumischiun suot il presidi da Thomas Brülisauer, ingrazcha la presidenta per la gronda lavur prestada e giavüscha inavant blier success.

8 8.10 ECONOMIA FORESTALA

Approvaziun d'ün credit da fr. 674'000.00 pel proget forestal refacziun da vias SIE 2024 / 2025

Introductiv manzuna la presidenta:

L'uffizi forestal es üna gestiun fich importanta da nos cumün, cun lezchas chi nu sun adüna simplas illa realisaziun. Tenor ils princips da l'economia stuvevess el render – ed al listess mumaint stuvevess el far lavurs per nossa sgürtà, per la prevenziun cunter ils dons dal scarafag e dons pervi da la terrada da legna chaschunada dal squitsch da naiv. Üna gronda part da noss gods sun gods da protecziun ed impuonda uschè blera lavur. Il marchà da la legna es gnü ün prodot da la buorsa internaziunala. Perquai esa important da far tuot ils progets SIE ed eir SIS chi sun pussibel da realisar pel cumün sco eir per l'agricultura e nos turissem. Nus eschan stats, sco minch' on, a la radunanza generala dal Padrinadi Svizzer per cumüns da muntogna, e nus constatain, cha l'incletta pel sustegn da similis progets dals cumüns da muntogna es grond, e cha pudain quintar eir in avegnir sül grond sustegn da quista vart.

Eu vulevess eir manzunar il fat cha tuots quistas lavurs han dat, e dan eir in avegnir ün gronda creaziun da la valur agiuntada per nossas dittas indigenas, chi pon far diversas lavurs e chi sun eir dependents da nos svilup, sco motor economic da la Val Müstair.

Il manader dal uffizi forestal, Jörg Clavadetscher, preschainta la tractanda. Cul credit da fr. 674'000.00 vegnan cuntinuadas las lavurs da refacziun da las vias da god:

• Lü, Regi Sur	fr. 293'500.00
• Ramoschin	<u>fr. 380'500.00</u>
Total SIE 2024 / 2025	fr. 674'000.00

Il pè da subvenziun importa pro la via Lü Regi Sur = 68 % e pro la via Ramoschin 66 %, in media dimena 67 %, in fr. 450'710.00. Ils cuosts restants a charg dal cumün importan fr. 223'290.00.

La caratteristica dal proget chantunal refacziun vias (SIE) es:

- mantegner l'access forestal existent
- refacziun da vis forestalas in nosch stadi
- fabrica da vias novas es esclusa
- la realisaziun es limitada sün 2 ons

Cun fotografias e spiegaziuns vegn confermada l'importanza da las investiziuns.

Discussiun / decisiun:

Sainza far adöver da la discussiun, quai chi riguarda il proget dal SIE, acceptan las votantas e'ls votants il credit da fr. 674'000.00 cun 51 vuschs da schi ed üna vusch da na.

Mario Gross Vollenweider renda in quist mumaint attent sül nosch stadi da la via Plaz illa fracziun da Tschieriv. Davart dals respunsabels dal cumün vegn confermà cha'l problem saja cuntschaint e chi vain s'intermiss.

A la grappa forestala drizza la presidenta ün grond grazia fich per la fich buna e predschada lavur per nossa comunità.

9 7.50 REPARS E RUINAS

Approvaziun dal credit da planisaziun da fr. 870'000.00 per las duos etappas dal proget da la revitalisaziun dal Rom

La presidenta ha tut part a diversas sezzüdas chi han gnü lö in merit, ed eir a la sezzüda d'infuormaziun culs proprietaris dal terrain pertoc, e da ün'infuormaziun introductiva chi po gnir resümada seguaintamaing:

l' proget da la revitalisaziun, chi d'eira gnü fat dals on 1995 – 2003, d'eira l'intent fundamental d'avair üna protecziun punctuala cunter ils privel da las auazuns. Davo es gnü realisà aint illas Palüds da Fuldera il proget da la revitalisaziun dals on 2004 – 2007. Uossa eschna davant ün ulteriura etappa chi'd es eir fich importanta e necessaria per la Val Müstair. Cun la prüma etappa s'haja pudü far las experienzas e nus constatain, cha ün punct es sgüra il mantegniment, e quai

es pel solit collià cun cuosts chi sun da prevezzer al principi dal proget per avair spazi eir davo üna revitalisaziun. Nus lavurain cun la natüra e quella as preschainta minch'on in ün oter vesti.

Quai voul dir, cha per quist futur proget stuvezz esser ün import ma eir ün plan da mantegner per evitar dons per proprietaris dal terrain agricul lung al perimeter dal Rom. Il seguond punct es impustüt per l'agricultura üna gronda sfida, voul dir per ch'els pon lavurar aint illa zona da l'aua (Gewässerschutzraum) e cha tschertas correcturas po minchün chi'd es pertoc dar cuntschaint, quai chi'd es fich important in quista fasa da la planisaziun.

Daplü occupa la suprastanza il seguaint fat: Daspö l'on 2011 exista üna decisiun da la regenza dal Chantun e'l cumün da Val Müstair, tenor il plan dal territori da la planisaziun chantunala d'eira quella jada cunvgnü, cha per pudair fabricar il nouv Camping Muglin stuvezz il cumün serrar la piazza da ballapè in Plazzöl cun l'intent da tilla translocar in cumün. Il Chantun ha d'ürant ils ultims ons fat repetidamaing squitsch sül cumün e muossà via sün lur pretaisa. Hoz stuvain nus però esser cuntaints cha noss sclerimaints per na stuvair spostar la piazza han portà früts, voul dir ch'ella po restar al lö il plü adattà, a Plazzöl. Nus ans eschan consciaints chi'd es da far megldramaints vi da la piazza e da müdar la cunvegna cun la regenza. Quai impustüt per nossa giuventüna e societats sportivas chi han uschè eir in avegnir la pussibilità da far adöver d'üna piazza adattada pel sport e pel ballapè.

Sül s-chalin federal e chantunal ha la politica dat inavant l'importanza da las revitalisaziuns e'l fat cha las lavurs vegnan finanziadas per gronda part dal man public. Tenor las stimas d'hoz cuosta quist proget tuot in tuot ca. fr. 13 miu. Cler chi resultan eir cuosts restants a charg dal cumün. Quels sun però minimals e supportabels. Sco cuntravalur s'haja üna cuntrada natürala fich preziosa, chi vegn tutta a nüz ed eir predschada da nossa populaziun e da noss giasts. Implü porta la revitalisaziun ün considerabel augmaint da la sgürtà pro auazuns e ruinas.

La Confederaziun e'l Chantun surpiglian per regla tanter 55 – 80 % dals cuosts per progets da la revitalisaziun, uschè chi s'es gnü activ a temp cun ün pre-proget dal parc da natüra da la Biosfera. La finanziaziun da la planisaziun s'amunta sün fr. 870.000.00 e nus vain surgni dal fondo d'ecologia da l'EWZ l'import da fr. 185'000.--- Il cumün as partecipescha cun fr. 50'000.00. Il rest surpiglian il Chantun e la Confederaziun.

Per cugnoscher ils maniamaints da basa sun gnüts invidats als 08.04.2024 tuot ils proprietaris dal terrain pertoc, ingiò chi s'ha pudü preschantar in detagl il proget. Il rebomb d'eira fich positiv. Hoz eschan nus illa fasa da la planisaziun e'ls fr. 870'000.00 sun il credit chi vegn bsögnà e chi sto gnir sancziunà quista saira.

In seguit preschainta Marit Richter dal büro Eichenberger Revital il proget in detagl voul dir:

- Preschantaziun dal team da proget culs experts.
- Motivs per revitalisar flüms.
- Perche metter in valur il Rom?
- Che sun ils guadogns our d'üna revitalisaziun?
- Che es capità fin da qua?
- Preschantaziun da las ideas da proget, separaziun dal spazi d'auas, cun las differentas masüras per Tschieriv e'l medem per Müstair.
- Plan dals termins.
- Cuosts da fr. 870'000.00 cun partecipaziun da 60 % da la Confederaziun, 5.75 % dal Chantun, 28.5 % dal Ökofonds e 5.75 % dal cumün.

Particularitats regard masüras da protecziun cunter auazuns vegnan declaradas da Benno Zarn dal büro Hunziker, Zarn & Partner, Ingenieurbüro für Fluss- und Wasserbau.

Discussiun:

- Aldo Rodigari dumonda in nom dal club da ballapè Val Müstair che chi capita cun la piazza e cun l'access fin Plazzöl.
- Marit Richter conferma chi s'ha evaluà ils lös e chi s'es gnü a la conclusiun da laschar la piazza in Plazzöl, però da tilla spostar leiv vers il munt.

- La presidenta conferma chi s'es satisfat da na stuvair translocar la piazza, sco stat previs e manzunà in seis pled introductiv, in contuorns dal Muglin d'Immez. Per l'access e l'infrastruttura vezza ella chi'd es da far meglidramaints.
- Mario Gross-Vollenweider renda attent cha'l material chi vain manà pro strasoras da la chava Piz Daint es considerabel ed implischa il let dal Rom. El es da l'avis cha quist problem sto gnir trattà cun priorità.
- Jörg Clavadetscher, manader da la gestiun forestala, manzuna cha'l proget per la protecziun es avantman, cha la problematica da la Chava Piz Daint van tutta in ögl.
- Benno Zarn conferma cha i'l perimeter da la revitalisaziun vain valütà il privel, impustüt in contuorns da la funtana dal Rom. El conferma cha las masüras chi fan dabsögn vegnan examinadas.
- Peter Fluor manzuna cha la revitalisaziun, chi'd es gnüda fatta illas Palüds da la società da Meglioraziun Val Müstair, cul sustegn dal büro perit Herzog Ingenieure AG da Tavo, suot la guida da duonna Beatrice Herzog, nun es gnüda fatta a cuntantezza. El constata hoz cha'l let dal Rom s'implischa, uschè eir las drenaschas e'ls lets dals auals laterals, cun material. Per el esa important da rumir in ün prüm pass quist material per cha'l spejel da l'aua po darcheu ir inavo sün ün nivel chi nu periclitescha terrain d'agricultura.
- La presidenta conferma cha'l cumün es gnü activ pro la ruina da las Furos-chas a Furom, chi devasta adüna darcheu terrain d'agricultura, e pretais dal uffizi da construcziun bassa dal Chantun Grischun ch'els concipischan ün suotpassagi pro la via chantunala cun ün diameter plü grond. Davart dal TBA es gnü la resposta ch'els nu vezzan l'oblig da gnir activs.
- Marit Richter conferma cha'l mantegnimaint dals lets da l'aua es central e vain eir resguardà illa progettaziun.
- Janic Fasser manzuna ch'el sco pair pertoc perda cun la revitalisaziun terrain ch'el nun po plü cultivar. El dumonda sch'el po eir refüsar il proget da la revitalisaziun sün seis terrain.
- La presidenta conferma chi sarà in quists cas da tscherchar il dialog e'l consens. Marit Richter conferma cha la voluntà dal singul sto gnir resguardada e chi nu da in quel sen expropriaziuns da terrain.
- Sün dumondas scha'l spazi d'aua nu vegn adüna plü grond pervi da la revitalisaziun, cun tuot ils agravis cul metter grascha e pischatsch, manzuna Benno Zarn cha las largezzas d'hoz restan impegnativas eir pel avegnir.

Decisiun:

Cun 46 vuschs da schi, 4 na e 2 abstenziuns acceptan ils preschaints il credit da planisaziun da fr. 870'000.00 per las duos etappas dal proget da la revitalisaziun dal Rom.

In nom dal cumün ingrazcha la presidenta a tuot ils partenaris involvats per las lavurs preparatorias sco eir per lur ingaschamaint ed a las votantas e'ls votants per lur incletta.

10 7.90 PLANISAZIUN LOCALA

Approvaziun da la revisiun parziala da la planisaziun da zonas dal cumün da Val Müstair, per la zona d'elavuraziun da material in Chassellas, fracziun da Müstair

La presidenta manzuna cha la revisiun parziala da la planisaziun da zonas per l'elavuraziun dal material correspuonda ad ün bsögn da nossa mansteranza e tuot ils patrums da fabrica, per pudair depuoner ed elavurar il s-chart da fabrica.

In seguit preschainta il manader dal uffizi tecnic Elio Meier la tractanda:

Situaziun:

- Üna part da l'areal previs in Chassellas as rechatta illa zona da mansteranza, l'otra part es our da la zona da fabrica.
- Il Chantun ha rendü attent chi manca üna zona per l'elavuraziun da material chi cuntogna material ester.

- Sco consequenza sto gnir fat üna revisiun parziala da la planisaziun da zonas.
- Quella es gnüda acconsentida illa sezzüda da suprastanza dal marz 2023.
- Tuot ils cuosts chi naschan our da la revisiun ston gnir portats dal petizionari (Gesuchsteller) in quist cas da la Foffa Conrad AG.
- Davo la conclusiun es il lö dal ramassamaint per s-chart da fabrica in Chassellas.

Cul plan da zonas vegn muossada la nouva zona per l'elavuraziun dal material e las zonas cunfinantas (protecciun e privel). Implü muossa Elio Meier l'artichel 36 chi vegn müdà da «Sortierplatz» in «Kompostierplatz» e l'art. 39a chi van tut sü nouv sco «Materialbewirtschaftungszone» e vain agiunt a la ledscha da fabrica.

Decisiun:

Sainza far adöver da la discussiun acceptan ils preschaints cun 52 vuschs, cun unanimità, la revisiun parziala da la planisaziun da zonas dal cumün da Val Müstair, per la zona d'elavuraziun da material in Chassellas.

La presidenta ingrazcha sün quista via a l'uffizi tecnic per la buna e predschada lavur per nos cumün.

11 6 TRAFIC

Infuormaziuns sur dal stadi dal sviamaint per la fracziun da Sta. Maria

La presidenta cumünala, chi fa eir part illa gruppa da lavur dal sviamaint per la fracziun da Sta. Maria, da l'infuormaziun cun l'introducziun chi vain surtutta uschè pel protocol:

Daspö 30 ons discuorra la fracziun da Sta. Maria sur dal sviamaint. Diversas variantas d'eiran sün maisa, ma ningüna da quellas nu d'eira per l'agricultura, cul bel terrain da las terrassas, per las organisaziuns da la natüra e per la populaziun la varianta preferida. La via es chantunala e perquai es il Chantun Grischun respunsabel per tuot l'andamaint. Daspö quatter ons s'occupa la gruppa da lavur cul tema, e sco bleras jadas d'eira Sta. Maria pel uffizi da construcziun bassa ün proget da pilot, per pudair far ün medem sistem da la planisaziun eir pel sviamaint a Susch ed oters plü.

Cun plaschair vuless eu muossar l'andamaint da quist'istorgia, chi ha chattà - almain cun ün prüm pass "ün happy end politic" – la Regenza ha s'exprimi per üna varianta ed i sarà pussibel da construir quella d'ürant ils prossems ons. La preschantaziun da quista saira es gnüda fatta dal büro Svizzer Metron, chi fa part a la gruppa da lavur – in stretta collavuraziun cul vice-chef da la gruppa da lavur e schef dal uffizi da construcziun bassa dal Chantun Grischun - TBA.

Cun plaschair muoss eu gugent nossa lavur chi cumpiglia ils seguaints temas:

- Gruppa da lavur, cumposiziun cun Roger Stäubli, schef TBA
 - Rino Camenisch e Jacques Feiner dal ARE
 - Gianfranco Tognina e Stefan Rieder dal ANU
 - Gabriella Binkert Becchetti, presidenta CdVM
 - Hans F. Schneider, Natur- und Heimatschutzkommission NHK
 - Daniel A. Walser, expert per purtretts da cumün ISOS, scoula ota GR, professor per architectura
 - David Spinnler, manader da la Biosfera Val Müstair
- Pass da la lavur – stüdi da variantas – valütaziun
- Survista da las differentas variantas, cun valütaziun e priorisaziun
- Rait da la via chantunala, cun masüras flancadas
- Valütaziun da las masüras da las cifras dal trafic sün la via dal Pass dal Fuorn e la via dal Pass d'Umbrail
- Valütaziun dal nüz da las 6 variantas chi sun illa stretta tscherna
- Congual nüz – cuosts da las 6 variantas
- Proposta da la gruppa da lavur per las duos variantas favorisadas
 - 1.5 "weiträumig Süd"
 - 2.5 "Nord tief"

- La cumischiun da la natüra e da la patria ENHK ha valütà las duos variantas. Cun rapport dals 20.02.2023 es ella gnüda a la conclusiun cha las duos variantas sun ün grond agravi per ogets da protecziun dal ISOS ed IVS, chi sun pro la varianta 1.5 plü gronds sco pro la varianta 2.5. Proposta ENHK, varianta tunnel lung obain sistem cun amplas.
- Varianta cun amplas nu vain cusgliada (conflicts, lung temp da spettar, ingün megldramaint pels abitants).
- Cuosts, varianta 1.5 = fr. 84.6 miu, varianta 2.5 = fr. 54.9 miu., tunnel lung da Valchava – Sielva = fr. 250.5 miu.
- Our dal congual cuosts nüz s'esa gnü a la conclusiun cha la varianta 2.5 = nord, ha ils plü bliers avantags e dess gnir perseguitada.
- Cun visualisaziuns dal model 3D vegn preschantà ils portals ost e vest dals tunnels.
- Andamaint:
 - Adattaziun dal plan directiv chantunal
 - Acconsentimaint plan directiv tras la Confederaziun
 - Sclerimaints UVB
 - Publicaziun dal proget, cun pussibilità da tour posiziun
 - Acconsentimaint dal proget
 - Acconsentimaint dal credit
 - Procedura pel acquist dal terrain
 - Submissiun e realisaziun

La presidenta conferma, seguond infuormaziuns dal TBA, cha scha tuot l'andamaint as splaja in quist sen, sainza recuors, schi's po far quint cun ün cumanzamaint dal fabricat in 5 – 6 ons.

Discussiun:

- Claudio Pünchera suottastricha cha'l sviamaint nu d'eira be avant 30 ons ün tema, sco manzunà da la presidenta, cha quel d'eira fingià avant 50 – 60 ons ün tema actual. El mancainta l'infuormaziun e suottastricha cha la populaziun da la fracziun sto viver eir inavant, cun trafic tras la fracziun o trafic svià.
- La presidenta conferma chi s'es uossa uschè inavant sco amo mai. Cun la varianta nord s'haja chattà üna soluziun chi vain eir salüdada da las instituziuns da la protecziun dal ambiaint e da la cuntrada (USOS). Eir pel Chantun sco patrun da fabrica es la varianta our dal punct da vista dals cuosts e'l nüz da grond avantag. Progets pel metter in valur la fracziun, davo cha'l sviamaint es realisà, sun eir fingià stats tema da discussiun e vegnan perseguitats dal cumün, insembel cun la Biosfera.
- Implü manzuna la presidenta cha per garantir la circulaziun dal trafic d'ürant ils mais da stà e'l temp dal piz, vain quel regulà d'ürant 9 sondas, dals 22 gün – 18 avuost, cun personas da la Securitas. Uschè po gnir garantida la circulaziun dal trafic, impustüt per las organisaziuns da la glüm blaua, quai chi nu d'eira uossa adüna il cas (ambulanza, pumpiers, pulizia).

Siond chi nu da otras dumondas ingrazcha la presidenta a David Spinnler e a tuot la gruppa da lavur – cha tuots han tut seri noss giävüschs, inclus il parlamaint a Berna, impustüt il cusglier da stadi Jakob Stark per sia moziun chi fa per prossems progets üna via plü simpla per pudair fabricar eir in ün perimeter dal ISOS ün sviamaint chi porta üna plüvalur a la populaziun locala e chi po listess eir tour resguard süls criteris da la protecziun da la cuntrada e'ls abitaculs.

La presidenta ingrazcha a tuots per la pazienza, cun la brama cha in ün pèr ons po il trafic gnir svià cun ün tunnel suot la fracziun da Sta. Maria.

12. Varia

La presidenta po dar las seguaintas infuormaziuns:

Donnschtig Jass:

- Als 04.07.2023 ha lö il viadi per accompagnar nossa jassista e noss jassists a Seengen i'l Chantun Argovia. Il bus vess amo plazza per ca. 15 personas. Füss allegraivel scha'l bus culs fans füss plain. La televisiun SRF quinta per l'eventuala emischiun dals 11 lügl a Müstair cun ca. 1'000 – 1'500 aspectaturs/-as (pro bell'ora). Per pudair organisar tuot dovra l'OK ca. 100 voluntaris.

Il Donnschtig Jass es üna fich buna e preziosa reclama chi cuostess a la Val ün grond import. La televisiun vegn a far purtrets da personalitads Jauras sco eir da la cuntrada. In nom dal cumün füssa salüdaivel scha societads, privats, mansterans e fans pudessan s'annunzchar sco voluntaris. La Gastro VM ha surtut la respunsabilità per il bainstar e quai sun impustüt l'Hotel Helvetia e l'Hotel Süssom Givè. Impustüt els dovran glieud chi lavura davo las culissas, grigl etc. Nus füssan eir fich grats scha scolaras e scolar dal s-chalin ot füssan da la partida per quist agüd. Annunzchas as po far per telefon pro'l turissem a Tschier obain sur la homepage dal turissem. Grazia fich.

Festa dals prüm avuost, 31.07.2024:

- La festa dals 1. avuost fa il cumün insembel cun la UMG – eir a quia es Pierre René, il turissem, e la società da las duonnas cun Jakobina Tschenett e la Musica Concordia da la partida. La lavur es gronda e sainza quistas personas nu dess quai fingià da löng nan ingüna festa, chi attira adüna da 300 - 700 personas sül Plaz Grond. Il cumün ha surgni la proposta da la Musica Uniun, ch'els füssan eir pronts da far la festa, ma be a Fuldera. La suprastanza ha decis d'aderir a quist giavüsch, però ün on a Müstair e l'oter on a Fuldera. Implü esa gnü dumandà a la Musica Uniun per far part al OK – quist on es la festa a Müstair – per vezzer sco chi funcziuna tuot l'organisaziun.

Per ils giasts da la Val vaina l'on 2025 ün bus chi va tard amo da Val aint ed oura – uschè pudessan ils giasts ed indigens gnir pachific cul ÖV. Nus eschan da l'avis cha la festa naziunala sto restar in cumün e nus eschan gnüts sün la data 31.07. pervia cha tuot ils agüdants vuessan avair il di liber e giodair ils 1. avuost in famiglia o sün üna muntogna. La giuventüna fa però inavant ils bels fös sülla pizza. Tuot ils fös artificials, sco raketes ed oter plü sun, sco francà illa ledscha da la pulizia, scumandats. In quist sen s'allegrain nus sün üna bella festa naziunala.

Festa per duonna Silvia Hoffmann, la nouva presidenta dal Grond cussagl, 31.08.2024

- Cun grond plaschair pudaina bivgnantar il Grond cussagl, güdisch e otras personas importantas dal Chantun Grischun. Els rivan a las 10.30h pro la Garascha Oswald e davo daja ün cortegi accompagnà da la Musica Concordia vers il Plaz Grond, da las 11 – 12.00h chattà lö ün apéro cun la populaziun e davo daja ün program pels giasts invidats illa chasa da scoula. L'organisaziun es affidada al cumün, quai chi'd es, in congual cun cumüns plü gronds üna gronda sfida. Però i's voul organisar üna festa per quist'elecziun d'onur da duonna Silvia Hoffmann chi ha las ragischs illa fracziun da Müstair. Eir a quia s'esa fich dependent dals voluntaris.

Per tuot quistas occurrenz eschan nus fich ingrazchaivels scha la populaziun decorescha lur chasas cun binderas e fluors. Grazia fich.

Demischuns per las elecziuns, legislatura 2025 - 2028

- Seguond l'artichel 11 da la constituziun cumünala ston personas chi nu's mettan plü a la reelecziun per la prosma legislatura comunicar fin als 31 da mai dal on respectiv lur demischun. Fin hoz han fat quai:
 - Daniel Pitsch, suprastanza
 - Stephanie Ulayayi, suprastanza
 - Rinaldo Lechthaler, suprastanza

 - Isidor Sepp, GPK
 - Enrico Zangerle, GPK

 - Curdin Bott, cumischiun da fabrica
 - Cornelia Kuntner, cussagl da scoula

La presidenta ingrazcha per lur ingaschamaint a bön da nos cumün. Candidaturas per la prosma legislatura sun fich bainvissas e ston gnir inoltradas fin als 31 da lügl. Ulteriuras infuormaziuns seguan i'l prossem Mas-chalch, chi cumpara la fin da gün.

- Sün la dumonda regard mancanza da parkegis pro la chasa da scoula a Sta. Maria manzuna la presidenta cha'l problem saja cuntschaint e vain tut per mans, cur cha'l s-chalin ot ha fat müdada illa chasa da scoula a Müstair.
- Peter Fluor dumonda schi s'ha surgni resultats da las masüras da las emissiuns dals "pesticides dal Vnuost" e da las masüras da l'ajer in general chi vegnan fattas a Müstair, sül la parcella dadour la Clastra. Il manader da la Biosfera manzuna chi sun gnüdas fattas masüraziuns sur l'uffizi dal ambiaint GR (ANU) e cha resultats gnaran lura comunicats o saran disponibels.

Implü dumonda el regard las antennas pel provedimaint cun la frequenza dal 5G. La presidenta infuormescha cha quella previssa a Tschier, sülla piazza da sport pro la chasa cumünala, nu vain realisada da la Swisscom. Trattativas per installar ün'antenna dal 5G a Fuldera sun iniziadas. Suprastant Thomas Schadegg es in quist cas la persuna dal contact.

Ad uras 23.15 po la presidenta Gabriella Binkert Becchetti serrar la radunanza cun ün grazia fich per l'incletta demuossada invers ils affars preschantats. Implü ingrazzcha ella a nos pedel Beat Solinger per la preparaziun da la sala ed als duos dombra vuschs Ivan Tschenett e Fabian Tschenett per lur lavur da quista saira. A tuots giavüscha la presidenta il bun arriv a chasa ed ün bel temp da stà.

La presidenta:

L'actuar:

.....
Gabriella Binkert Becchetti

.....
Not Manatschal